

КРИМСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА

e-mail: crimeahrg@gmail.com

website: crimeahrg.org

МОНІТОРИНГОВИЙ ОГЛЯД СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ В КРИМУ

ГРУДЕНЬ 2016 РОКУ

Моніторинговий огляд підготовлено
Кримською правозахисною групою
на підставі матеріалів, зібраних
у грудні 2016 року

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з щомісячними моніторинговими оглядами
Кримської правозахисної групи

Перейти [по посиланню](#), щоб ознайомитися
з тематичними оглядами та статтями
Кримської правозахисної групи

ЗМІСТ

1. Вступ.....	2
2. Громадянські і політичні права.....	3
Право на свободу та особисту недоторканність.....	3
Затримання.....	3
Обшуки.....	3
Політично мотивовані кримінальні переслідування.....	5
«Справа 26 лютого».....	5
Справа «Хізб ут-Тахрір».....	5
Справа Олександра Костенка.....	7
«Справа українських диверсантів».....	7
Справа Володимира Балуха.....	8
Свобода слова та висловлювання думок.....	10
Перешкоджання журналістській діяльності.....	10
Справа Миколи Семени.....	10
Справа Ільмі Умерова.....	10
Свобода мирних зібрань.....	12
Свобода пересування та питання переміщення через пропускні пункти.....	13
Порушення норм міжнародного гуманітарного права.....	14
Примусове переміщення населення.....	14

1. ВСТУП

Кримська правозахисна група (КПГ) — організація кримських правозахисників і журналістів, метою якої є сприяння дотриманню і захисту прав людини в Криму шляхом формування пильної уваги до проблем прав людини і міжнародного гуманітарного права на території Кримського півострова, а також пошуку і відпрацювання механізмів для захисту прав людини в Криму.

Діяльність **КПГ** керована, передусім, нормами основних документів у сфері прав людини, а саме: Загальною декларацією прав людини, Гельсінським Заключним Актом, Конвенцією про захист прав людини і ключових свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права тощо.

Основні завдання **КПГ**:

- 1) збір і аналіз інформації щодо ситуації з дотриманням прав людини в Криму;
- 2) широке інформування органів влади, міжнародних організацій, міжурядових структур, неурядових організацій, засобів масової інформації та інших цільових груп шляхом публікації і поширення аналітичних та інформаційних матеріалів про ситуацію з правами людини в Криму;
- 3) сприяння захисту прав людини і дотримання норм міжнародного права в Криму;
- 4) підготовка рекомендацій для органів влади та міжнародних структур в сфері прав людини;
- 5) забезпечення наявності «теми прав людини в Криму» в інформаційному просторі.

При підготовці та розповсюдженні інформації **КПГ** керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

2. ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

ЗАТРИМАННЯ

9 грудня у селищі Орлівка поблизу Севастополя було затримані у місцевій мечеті та доставлені до районного відділку поліції **11 мусульман**. Самовидець подій, кримський активіст Ділявер Меметов повідомив, що поліція здійснила затримання мусульман під приводом розшуку осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів. У затриманих взяли відбитки пальців, після того звільнили, але підстав для затримання так і не надали¹.

13 грудня у місті **Щолкіне** члени парамілітарного формування «Народне ополчення Криму» при спробі затримання завдали тілесних ушкоджень двом місцевим жителям. Члени «народного ополчення» вирішили затримати двох чоловіків, котрі перебували, за їхніми словами, у стані алкогольного сп'яніння. Члени таких формувань мають право затримувати людей тільки за участю співробітника поліції. У процесі цього затримання «народні ополченці» застосували насильство та нанесли чоловікам удари по обличчям. Постраждалі мешканці звернулися за судово-медичною експертизою отриманих ушкоджень і надали заяви про злочин до поліції. Але постраждалі побоюються, що винних у побитті не притягнуть до відповідальності, тому що співробітники поліції на місці події промовляли, що не бачать підстав для відкриття карної справи².

15 грудня у **Сімферополі на ринку «Привоз»** співробітники МВС — спецпідрозділ ОМОН, а також невідомі особи у цивільному одязі здійснили кілька затримань. Затриманими були люди, котрі на той момент не могли надати документи, що засвідчують особу, чи пред'являли паспорта громадян України. Обличчя співробітників ОМОН були приховані, а особи у цивільному одязі, котрі брали участь у затриманні, відмовились показати свої документи та назвати підставу для затримань. Затриманих доправили, ймовірно, до районного відділку поліції³. За інформацією адвоката Еміля Курбедінова, впродовж цієї операції співробітниками ОМОНу було затримано щонайменше п'ять осіб⁴.

ОБШУКИ

16 грудня у Севастополі співробітники ФСБ прибули на місце роботи **Ігоря Мовенка**, затримали його та вилучили робочий комп'ютер. Після чого Мовенка у кайданках доправили до власної квартири, де перебувала його дружина, та провели обшук. Під час обшуку співробітники ФСБ відчинили вхідні двері ключем, котрий вилучили у Мовенка. Мовенку та його дружині було зачитано постанову суду щодо здійснення обшуку, але співробітники ФСБ відмовилися надати копію постанови. У процесі цього обшуку подружжю Ігорю та Валентині Мовенкам було повідомлено, що обшук проводять на підставі існуючих

¹ <http://ru.krymr.com/a/news/28167448.html>

² http://prymechaniya.ru/home/news/dekabr_2016/krymskaya_samooborona_zverski_izbila_lyudej_v_shhelkino_foto_video/

³ <https://hromadskeradio.org/news/2016/12/15/omon-ocetil-simferopolskiy-privoz>

⁴ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1300382843359643>

підозр щодо поширення Мовенком екстремістських матеріалів. Під час обшуку подружжю Ігорю та Валентині Мовенкам заборонили спілкування, проте Ігор встиг повідомити Валентині, що після затримання до нього було застосовано насильство.

У процесі обшуку було вилучено ноутбук, жорсткі диски домашнього комп'ютера, сім-карти, мобільний телефон. Обшук проводили 7 осіб, та були присутніми два понятих. Після обшуку Мовенка доправили до управління ФСБ Севастополя. На допиті його утримували кілька годин у відсутності адвоката, вимагали зізнатися у поширенні екстремістських матеріалів у соціальних мережах, погрозували карною справою.

Ввечері 16 грудня Мовенка відпустили після допиту, звинувачень не висунули, вилучені під час обшуку особисті речі не повернули.

Мовенко пов'язує такі дії ФСБ та брутальні порушення його прав, вчинені ними, з тим, що з вересня 2016 року він прагне відкриття кримінальної справи з приводу нападу на нього колишнього співробітника підрозділу МВС України "Беркут". Напад на нього був скоєний через те, що на його велосипеді розміщено символи України та атрибутика добровольчого українського батальйону «Азов». Мовенко неодноразово звертався до МВС із вимогою відкрити карну справу по факту нанесення йому тілесних ушкоджень, але розслідування й досі не розпочато.

ПОЛІТИЧНО МОТИВОВАНІ КРИМІНАЛЬНІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

«СПРАВА 26 ЛЮТОГО»

«Справу 26 лютого» було розділено на два процеси: перший — у справі заступника голови Меджлісу кримських татар **Ахтема Чийгоза** як «організатора заворушень» біля парламенту Криму, другий — у справі інших фігурантів (серед яких **Алі Асанов і Мустафа Дегерменджі**) як «учасників масових заворушень».

У грудні відбулися чергові засідання у справі Ахтема Чийгоза. Під час засідань суддя продовжував заслуховувати свідків і потерпілих у справі, а також розпочав розгляд речових доказів — фото- і відео- матеріалів.

1 грудня заслуховувалися свідчення Валерія Грицяя, котрий 6 лютого 2014 року обіймав посаду начальника управління громадської безпеки ГУ МВС України в АР Крим. На його думку, того дня не було віддано наказу реалізовувати план МВД на випадок виникнення масових заворушень. Грицай переконаний, що підстави для цього не було.

6 грудня були заслухані показання «таємного свідка», котрий посвідчував проти Ахтема Чийгоза. Ім'я свідка не оголошувалося, але суд виголосив, що він — член президії Меджлісу кримськотатарського народу⁵.

12 грудні «Верховний суд» Криму подовжив термін утримання під вартою Ахтема Чийгоза до 8 квітня 2017 року⁶. 22 грудня «Верховний суд» Криму розглянув скаргу захисту щодо продовження терміну утримання під вартою та залишив у силі власне рішення від 12 грудня 2016 р.

У грудні тривали слухання зі справ інших звинувачених «у справі 26 лютого» — **Мустафи Дегерменджі та Алі Асанова** (перебувають у СІЗО Сімферополя), а також **Арсена Юнусова, Ескандера Кантемірова та Ескандера Емірвалієва** (знаходяться на волі під поручительство). На судових засіданнях заслуховувалися показання свідків звинувачення.

26 грудня Ахтема Чийгоза, Алі Асанова і Мустафу Дегерменджі у СІЗО Сімферополя відвідала Уповноважений Верховної Ради України з питань прав людини Валерія Лутковська. Візит відбувся у межах двосторонніх домовленостей з Уповноваженим з прав людини РФ Тетяною Москальковою.

«СПРАВА ХІЗБ УТ-ТАХРІР»

У межах «справи Хізб-ут-Рахрір» в ув'язненні перебувають 19 осіб — **Руслан Зейтулаєв, Рустем Ваїт, Нурі Примов, Ферат Сайфулаєв** (винесені обвинувальні вироки), **Енвер Бекіров, Вадим Сірук, Муслім Алієв, Емір-Усеїн Куку, Рефат Алімов, Арсен Джеппаров, Енвер Мамутов, Ремзі Меметов, Зеврі Абсеїтов, Рустем Абільтаров, Тимур Абдуллаєв, Рустем Ісмаїлов, Айдер Саледінов, Узеїр Абдуллаєв і Еміль Джемаденов** (перебувають під вартою). Їх звинувачують за ч.1 ст. 205.5 КК РФ (Створення терористичної організації) та / чи ч.2 ст. 205.5 КК РФ (Участь у терористичній організації).

1 грудня Вадима Сірука перевели з СІЗО Сімферополя до «Кримської республіканської клінічної психіатричної лікарні №1» для здійснення примусової психіатричної експертизи⁷.

⁵ <https://www.facebook.com/nariman.dzhelalov/posts/1315171468546710>

⁶ <https://www.facebook.com/nikolay.polofov/posts/1226449060753821>

⁷ <https://www.facebook.com/anna.bogacheva.35/posts/1278255698911974?pnref=story>

5 грудня «Київський районний суд» подовжив терміни утримання під вартою Арсена Джеппарова та Мусліма Алієва до 8 лютого 2016 року⁸. Вони не брали участь в засіданні, тому що обидва перебували в психіатричній лікарні для проведення примусової експертизи. 15 грудня Джеппарова та Алієва перевели з психіатричної лікарні знову до СІЗО⁹. 16 грудня суддя «Верховного суду» Криму Галина Володимирівна Редько залишила дійсним рішення про утримання Мусліма Алієва під вартою до 8 лютого 2017 року¹⁰.

6 грудня суддя «Київського районного суду» Віктор Анатолійович Можелянський подовжив термін утримання під вартою Вадима Сірука до 8 лютого 2017 року. Адвокат Еміль Курбедінов повідомив, що засідання відбулося без підозрюваного¹¹. Того самого дня продовжили терміни утримання під вартою Узаіра Абдуллаєва, Айдера Саледінова, Рустема Ісмаїлова, Еміля Джемаденова та Енвера Бекірова¹² до 11 березня 2017¹³. Рішення щодо Узаіра Абдуллаєва та Еміля Джемаденова було винесено суддею «Київського районного суду» Тетяною Олексіївною Рубе, щодо Рустема Ісмаїлова та Айдера Саледінова — Валентиною Францевною Каминіною, щодо Теймура Абдуллаєва — Олексієм Олександровичем Тихопоєм.

Рустем Ісмаїлов на засідання повідомив, що у СІЗО його годують «забороненою Ісламом їжею», чому він примушений голодувати¹⁴.

8 грудня суддя «Київського районного суду» Михайло Миколайович Белоусов подовжив терміни утримання під вартою для Еміра Усеїна Куку та Рефата Алімова до 8 лютого 2017. Засідання «суду» відбувалося без участі звинувачуваних, тому що цього дня Емір Усеїн Куку був доправлений до психіатричної лікарні для здійснення примусової експертизи¹⁵, а Рефат Алімов перебував там само з 24 листопада 2016 року.

15 грудня до психіатричної лікарні на примусову психіатричну експертизу був доправлений Енвер Бекіров¹⁶, а 29 грудня — Ремзі Меметов¹⁷. 30 грудня Вадима Сірука перевели знов до СІЗО після проходження психіатричної експертизи¹⁸.

21 грудня Узеір Абдуллаєв заявив на засіданні «Верховного суду» Криму, що під час етапування з СІЗО до будинку суду співробітники служби виконання покарань катують його. Він повідомив, що «їх возять із зв'язаними руками на підлозі транспорту та б'ють впродовж перевезення»¹⁹. Пізніше про катування заявили також Айдер Саледінов і Рустем Ісмаїлов²⁰.

27 грудня відбулося засідання Верховного суду РФ у справі Руслана Зейтуллаєва, Нурі Примова, Рустема Ваїтова та Ферата Сайфуллаєва. Суд обрав рішення відправити

⁸ <http://ru.krymr.com/a/news/28157162.html>

⁹ Муслим Алиев был помещен в психиатрическую больницу 17 ноября, Арсен Джеппаров — 24 ноября.

¹⁰ https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srn_num=1&name_op=doc&number=224281910&delo_id=4&new=0&text_number=1

¹¹ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1290611381003456>

¹² https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1907922076102200&id=100006532780262

¹³ <https://www.facebook.com/groups/487906314740295/permalink/564497873747805/>

¹⁴ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1903434153218571&id=100006560143339

¹⁵ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1292793220785272?pnref=story>

¹⁶ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=706448729523689&set=a.216257595209474.1073741825.100004757052466&type=3&theater>

¹⁷ <http://15minut.org/news/167411-figuranta-dela-hizb-ut-tahrir-remzi-memetova-otpravili-na-prinuditelnuyu-psihiatricheskuyu-ekspertizu>

¹⁸ <https://www.facebook.com/anna.bogacheva.35/posts/1327099064027637>

¹⁹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1912102195685100&id=100006560143339

²⁰ <http://15minut.org/news/167165-fsb-izbivaet-krymskih-tatar-politzaklyuchennyh-po-delu-hizb-ut-tahrir>

справу Руслана Зейтуллаєва до суду першої інстанції на повторний розгляд, щодо інших трьох мусульман суд залишив вирок у силі. Раніше адвокати домоглися перекваліфікації звинувачення для Зейтуллаєва з ч.1 ст. 205.5 КК РФ (організація діяльності терористичної організації) на ч.2 ст. 205.5 КК РФ (участь у діяльності терористичної організації). Проте після рішення Верховного суду РФ суд першої інстанції може перекваліфікувати звинувачення щодо Руслана Зейтуллаєва знову на ч.1 205.5 КК РФ. У цьому випадку термін позбавлення волі може бути збільшений.

СПРАВА ОЛЕКСАНДРА КОСТЕНКА

30 грудня Верховний суд РФ відмовив у розгляді касаційної скарги на вирок **Олександра Костенка**. Суд визнав недостатніми доводи адвоката Дмитра Сотникова про те, що обшук у будинку Костенка відбувався із брутальними порушеннями КПК РФ. Суд проігнорував той факт, що поняті, присутні на обшуку, не бачили у квартирі ствола. Проте саме цей ствол був наданий у звинуваченні як доказ зберігання зброї. Також суд не взяв до уваги застосування слідчими тортур щодо Костенка²¹. Таким чином, у системі РФ адвокатом було вичерпано усі засоби правового захисту. Олександр Костенко має намір подавати скаргу до ЄСПЛ.

«СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ»

5 грудня в «Київському районному суді» Сімферополя розглядалася скарга захисника **Євгена Панова** на дії слідчих, котрі чинили опір у допуску адвоката до підзахисного в СІЗО Лефортово (Москва). Суддя Михайло Белоусов (колишній суддя України) відмовив у задоволенні скарги та припинив провадження за цією скаргою²².

5 грудня суддя Лефортовського суду Москви Марина Миколаївна Зотова продовжила термін утримання під вартою **Євгена Панова та Андрія Захтея** до 7 березня 2017 року²³.

Адвокат Євгена Панова Дмитро Дінзе повідомив, що його підзахисний надіслав до Слідчого комітету РФ заяву про злочин — застосування до нього тортур співробітниками ФСБ впродовж шести днів після арешту.

15 грудня прокуратура АР Крим (м. Київ) повідомила про початок кримінального провадження за фактом викрадення, катувань та позбавлення волі громадянина України Андрія Захтея²⁴.

«Київський районний суд» подовжив **Редвану Сулейманову** термін утримання під вартою до 30 січня 2017 року. Звинувачення щодо нього було перекваліфіковано з ч. 1 ст. 207 КК РФ «Зумисно неправдиве повідомлення про акт тероризму» на ч. 2 ст. 207 КК РФ «Зумисно неправдиве повідомлення про акт тероризму, що спричинило значні збитки чи інші тяжкі наслідки». Слідчі органи припускають, що «повідомлення» «призвело до збитку у розмірі 4 млн. рублів»²⁵.

²¹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=760763824100552&id=100005008243232

²² <http://crimeahrg.org/kryimskiy-sud-prekratil-proizvodstvo-po-zhalobe-o-nedopuske-advokatov-k-panovu/>

²³ https://zona.media/news/2016/05/12/zakh_p

²⁴ <http://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& c=view& t=rec&id=198542>

²⁵ <https://www.facebook.com/emil.kurbedinov/posts/1312575588807035>

30 грудня «Ленінський районний суд» Севастополя продовжив термін утримання під вартою **Дмитра Штиблікова, Олексія Бесарабова і Володимира Дудки** до 8 березня 2017 року. Інформація щодо цих засідань на сайті «суду» відсутня.

Родичі Володимира Дудки звернулись до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Валерії Лутковської та Уповноваженого з прав людини Російської Федерації Тетяни Москалькової із заявою про необхідність надання Дудці кваліфікованої медичної допомоги. У нього різко погіршився стан здоров'я внаслідок загострення хронічних захворювань.

Родичі Дмитра Штиблікова також звернулись до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини із заявою про наявність підстав побоюватися за життя ті здоров'я Штиблікова. Він страждає на хронічні захворювання через отримане раніше на службі поранення та недугу нирок, тобто потребує лікування, яке неможливе в умовах СІЗО.

СПРАВА ВОЛОДИМИРА БАЛУХА

8 грудня співробітники ФСБ провели обшуки у будинках українського активіста **Володимира Балуха** та його матері у селі Серебрянка Роздольненського району. З 2014 року Балух піднімає український прапор на даху власного будинку. Раніше у його помешканні двічі відбувалися незаконні обшуки, під час яких український прапор вилучали. Проте активіст знову піднімав прапор. Також напередодні останнього обшуку, 29 листопада, він розмістив на стіні власного будинку табличку «Вулиця Героїв Небесної Сотні» (у пам'ять про загиблих цивільних учасників протестів на Майдані у Києві у лютому 2014).

8 грудня обшуки тривали 4 години та відбувалися із брутальними порушеннями карно-процесуального закону РФ. Активіст був заблокований в одній з кімнат, а співробітники ФСБ у відсутності його та його матері здійснили огляд горища будинку, де нібито виявили патрони. Особи, котрі виступили понятими, прибули заздалегідь разом із співробітниками ФСБ. Балух повідомив адвокату, що на роль понятого була запрошена особа, котра неодноразово подавала на нього викази.

Серед співробітників ФСБ у обшуку брали участь Олексій Леонов, колишній співробітник Служби безпеки України в АР Крим, і Олександр Лопатін, колишній службовець підрозділу МВС України «Беркут».

Після обшуку Балуха затримали.

9 грудня суддя «Роздольненського айону» Абеляшев Олександр Віталійович дійшов рішення щодо затримання Володимира Балуха на 72 години. 12 грудня той самий суддя обрав активісту запобіжний захід у формі утримання під вартою протягом 30 днів до 6 січня 2017 р.²⁶. Проте вже 27 грудня суд подовжив арешт до 5 лютого 2017 року — до того, як вийшов термін утримання під вартою за першим рішенням суду.

22 грудня суддя «Верховного суду» Криму Борис Балахонов відмовив у задоволенні скарги захисту та залишив чинним рішення про утримання Володимира Балуха під вартою. Суддя проігнорував той факт, що обшук у будинку Балуха відбувся із найбрутальнішими процесуальними порушеннями, а ФСБ не надала до суду достатніх підстав для його проведення. Окрім того, суддя не мав достатньо аргументів для обрання запо-

²⁶ Постановление «Раздольненского районного суда» от 12 декабря 2016 года об избрании Владимиру Балуху меры пресечения в виде содержания под стражей, документ: <http://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2017/01/2016-12-12-Mera-Presecheniya.pdf>

біжного заходу у формі взяття під варту, Балух та його адвокат надали необхідні свідчення, що умотивовують вибір іншого запобіжного заходу, який не передбачає позбавлення волі. Стороною звинувачення не були представлені до суду докази, що у сукупності дозволили б зробити висновок щодо причетності Балуха до здійснення злочину, який йому інкримінують.

Численні порушення у справі Володимира Балуха свідчать про фабрикацію проти українського активіста карної справи з політичних мотивів. Стосовно нього порушуються право на свободу та особисту недоторканість, право на справедливий суд, право на захист, право на свободу висловлювання думок, право на повагу до приватного та сімейного життя. Балух та адвокат переконані, що карне переслідування українця пов'язано із його привселюдними висловлюваннями про незаконну анексію Росією Криму, який є територією України.

СВОБОДА СЛОВА ТА ВИСЛОВЛЮВАННЯ ДУМОК*

22 грудня суддя «Верховного суду» Криму Балахонов Борис Лук'янович відмовив у задоволенні скарги редактора алуштинського видання «Твоя газета» **Олексія Назімова** щодо продовження терміну запобіжного заходу. Назімова залишили під вартою до 6 січня 2017 року²⁸. Його підозрюють у скоєнні злочину, передбаченого п. «б» ч. 7 ст. 204 КК РФ (комерційний підкуп, пов'язаний із предметом домагання предмету підкупу). У процесі засідання представник звинувачення аргументував необхідність подовження терміну утримання під вартою тим, що Назімов є редактором ЗМІ та спроможний вплинути на суспільну думку. Назімов повідомив, що впродовж трьох місяців утримання його під вартою слідство не здійснює відповідних слідчих дій, окрім проведення однієї експертизи. Він переконаний, що справа проти нього сфабрикована.

ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Журналістам газети «Кримський телеграф» відмінили акредитацію у «Раді міністрів» Криму та заборонили відвідувати його заходи. За інформацією місцевих журналістів, такого рішення дійшла прес-секретар Сергія Аксьонова Катерина Полончук на підставі того, що видання на сторінці гумору оприлюднило світлини працівників «Ради міністрів» з іронічними підписами. Полончук вважає, що у такий спосіб журналісти презентують «необ'єктивну інформацію про діяльність органу влади».

СПРАВА МИКОЛИ СЕМЕНИ

7 грудня слідчий ФСБ висунув звинувачення українському журналісту Миколі Семени та вручив йому копію постанови про притягнення його у ролі звинувачуваного. Журналісту інкримінують ч. 2 ст. 280.1 КК РФ (Публічні заклики до реалізації дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності Російської Федерації)²⁹.

СПРАВА ІЛЬМІ УМЕРОВА

Ільмі Умерова звинувачують за ч. 2 ст. 280.1 КК РФ «Публічні заклики до реалізації дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності Російської Федерації, здійснені із використанням інформаційно-телекомунікаційних мереж (Інтернет включно)» за його привселюдні висловлювання про те, що Крим є територією України.

У справі Ільмі Умерова слідчі ФСБ вдаються до дій, метою яких є позбавлення його адвоката Миколи Полозова статусу захисника. Як-от, слідчий ФСБ РБ Ігор Скрипка мав наміри притягнути адвоката Умерова Миколу Полозова як свідка у справі його підзахисного. Адвокат оскаржив дії слідчого, і «Київський районний суд» Сімферополя визнав незаконною вимогу слідчого залучити адвоката як свідка у справі підзахисного. Проте

* Розділ «Свобода слова та висловлювання думок» підготовлений у співпраці з **Центром інформації про права людини**: <https://humanrights.org.ua/ru>

²⁸ https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=case&case_id=251684733&result=1&delo_id=4&new=4

²⁹ <https://www.facebook.com/anton.naumlyuk/posts/1389229234445346>

слідчий оскаржив це рішення, і 8 листопада суддя «Верховного суду» Прібилова О. О. задовольнила скаргу слідчого ФСБ Ігоря Скрипки та прокурора Пакули А. Р. і відправила справу до суду першої інстанції для нового розгляду³⁰.

13 грудня суддя «Київського районного суду» Сімферополя Можелянський Віктор Анатолійович ухвалив притягнути Миколу Полозова свідком у справі Ільмі Умерова, що в ній Полозов є адвокатом³¹. Микола Полозов подав скаргу на це рішення. 15 грудня слідчий ФСБ мав намір вручити адвокату повістку на допит, проте Полозов відмовився підписувати цей документ та мотивував власні дії тим, що рішення суду ще не набрало чинності³².

Спроба залучити адвоката у цій справі як свідка є брутальним порушенням міжнародних стандартів захисту адвокатської діяльності та норм російського законодавства, що де-факто застосовуються в Криму. Як-от, дії слідчих та суддів йдуть всупереч ст. 8 ФЗ «Про адвокатську діяльність та адвокатуру в Російській Федерації» та ч. 3 ст. 56 КПК РФ. Норми забороняють допит адвоката з обставин, що стали йому відомі у процесі надання юридичної допомоги підзахисному. Полозов переконаний, що у такий спосіб слідчі намагаються позбавити Ільмі Умерова захисника, тому що допит адвоката як свідка у цій самій справі позбавляє його статусу захисника у подальшому.

19 грудня суддя «Київського районного суду» Сімферополя Белоусов Михайло Миколайович визнав законною відмову слідчого ФСБ РФ надати Ільмі Умерову та його адвокатам копію висновку лінгвістичної експертизи. Таку експертизу проводили представники ФСБ та дійшли висновку, що висловлювання Умерова на телеканалі АРТ містять ознаки екстремізму. Проте надати копію цієї експертизи звинувачуваному слідчі відмовились. Ця експертизі є підґрунтям звинувачення, проте відмова у наданні її копії позбавляє адвокатів спроможності захищати Ільмі Умерова повною мірою³³. Такі дії слідчих і суду порушують права Умерова на справедливе судочинство та ефективний засіб правового захисту.

Федеральна служба з фінансового моніторингу РФ долучила Ільмі Умерова до «переліку терористів і екстремістів»³⁴. Наявність імені людини у цьому реєстрі суттєво обмежує її можливості щодо здійснення фінансових операцій. Як-от, 29 грудня Ільмі Умеров повідомив, що не зміг сплатити штраф, накладений «Бахчисарайським районним судом» за участь у зустрічі представників Меджлісу кримськотатарського народу. Банківські установи відмовили Умерову у здійсненні платежів від його імені³⁵.

³⁰ https://vs--krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=218391442&delo_id=4&new=4&text_number=1

³¹ <https://www.facebook.com/nikolay.polozov/posts/1231062366959157>

³² <https://www.facebook.com/nikolay.polozov/posts/1231100646955329>

³³ <https://www.facebook.com/ayshe.umerova/videos/1207261959311626/>

³⁴ <http://fedsfm.ru/documents/terrorists-catalog-portal-act>

³⁵ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1896610123917185&id=100007046477228

СВОБОДА МИРНИХ ЗІБРАНЬ

6 грудня суддя «Бахчисарайського районного суду» Марина Ігорівна Нікіщенко визнала **Енвера Шерфієва** винним у скоєнні правопорушення, передбаченого ч. 6.1 ст. 20.2 КоАП (Порушення визначеного порядку організації чи проведення зібрання, мітингу, демонстрації, ходи або пікетування). Йому визначено покарання у формі штрафу розміром 15000 рублів³⁶. 12 травня 2016 року Шерфієв прийшов до кафе «Салачик» в Бахчисарай під час затримань мусульман у справі «Хізб ут-Тахрір» з метою підтримати родичів затриманих. Цей акт суд кваліфікував як участь у несанкціонованому зібранні. Раніше суддя Нікіщенко призначила штрафи за аналогічні «правопорушення» іншим мешканцям Бахчисарая: Марлену Асанову, Еміну Белялову, Сейрану Салієву.

12 грудня на площі Леніна в Сімферополі співробітниками поліції були затримані активіст **Сергій Акімов**, котрий вийшов на одиночний пікет, та **Ілля Большедворов**, котрий фільмував цю акцію на фотокамеру. Раніше адміністрація Сімферополя заборонила Акімову проведення пікету під назвою «За Росію, за Конституцію». Через це він вийшов на площу для проведення одиночної акції. При затриманні підполковник поліції Нікітін мотивував власні дії таким чином: оскільки одна людина стоїть з плакатом, а інша здійснює запис відео на відстані менше ніж 50 метрів від неї, то це розцінюється як масовий захід³⁷. Затриманих доправили до відділку поліції, де щодо них склали протоколи про порушення порядку проведення масових заходів.

14 грудня «Київський районний суд» Сімферополя зняв звинувачення з учасниці мітингу, що не відбувся, — «Обманутий Крим» — **Ганни Шаульської**. Суддя виніс постанову про відсутність складу правопорушення в її діях³⁸.

15 грудня та 22 грудня «Верховний суд» Криму розглянув скарги учасників так званої «судакської четвірки» **Сейтумета Суйтумерова, Енвера Чавуша, Аліма Муслідінова та Аблякіма Аблякімова**. Суд уклав рішення зменшити розмір раніше призначеного штрафу до 10 000 рублів. 18 травня в День пам'яті жертв депортації у Судану було затримано чотирьох кримських татар. Вони проїхали Суданом на автомобілях з кримськотатарською символікою. Співробітники поліції склали на них протоколи за вчинення адміністративного правопорушення за ч. 2 ст. 20.2 КоАП РФ «Порушення встановленого порядку організації чи проведення зібрання, мітингу, демонстрації, ходи або пікетування».

Спочатку «Судакський міський суд» визнав чотирьох кримських татар не винними в «організації несанкціонованого масового заходу», проте «Верховний суд Криму» задовольнив апеляцію поліції та повернув справу до суду першої інстанції. «Судакський міський суд» на повторному слуханні визнав активістів винними і засудив кожного з них до штрафу у розмірі 20 000 рублів. Активісти подали скаргу на це рішення до «Верховного суду» Криму.

³⁶ https://bahchisarai-krm.sudrf.ru/modules.php?name=sud_delo&srv_num=1&name_op=doc&number=225162409&delo_id=1500001&new&text_number=1

³⁷ Відео затримання розміщено на каналі YouTube «Антикорупція Крим»: <https://www.youtube.com/watch?v=ipMFfsnRqjA>

³⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=9ivvGnBoQyU>

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ ТА ПИТАННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ ПУНКТИ ПРОПУСКУ

14 грудня Верховний суд РФ залишив в силі заборону в'їзду на територію РФ щодо народного депутата України **Мустафи Джемілева**. Ця заборона позбавляє Мустафу Джемілева можливості дістатися Криму, тому що дія заборони Росіє поширюється й на Крим. Мустафа Джемілев має намір подати скаргу до ЄСПЛ.

Російські прикордонники відмовили **Леоніду Колесникову** у виїзді з території Криму. Раніше Колесников мешкав у Криму, але після подій 2014 року переїхав на материкову частину України. За цей час у Криму за де-факто діючим російським законодавством у нього з'явилася заборгованість за аліментними зобов'язаннями. Він поїхав до Криму у грудні та сплатив цю заборгованість. Проте інформація щодо погашення боргу так і не надійшла до бази даних прикордонної служби РФ. Колесникова не випустили з Криму, попри те, що він надав документи про виплату усіх аліментних зобов'язань. Він примушений був залишитися в Криму та чекати, доки інформація про ліквідацію заборгованості надійде до бази даних прикордонної служби РФ³⁹.

³⁹ <http://kerch.fm/2016/12/27/ukrainca-kotoryy-imeyul-zadolzhennost-po-alimentam-ne-vypustili-iz-kryma.html>

ПОРУШЕННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

ПРИМУСОВЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

У порушення прав Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни, тривають дії влади РФ щодо переміщення громадян України та осіб, котрі перебувають на окупованій території, проти їхньої волі з терен Криму на територію Росії у міста неволі.

Громадянин України **Валерій Макаров** був переміщений з Криму у виправну колонію Республіки Адиґея № 1 (РФ) для відбування покарання. Раніше «Армянській міській суд» Криму засудив його до 12 років ув'язнення. Юрист Регіонального центру з прав людини Сергій Мокренко повідомив, що Макаров терміново потребує медичної допомоги. Проте в колонії на території РФ такої допомоги йому не надають, через що він розпочав голодування⁴⁰.

Кримськотатарський активіст **Недім Халілов** був депортований з Криму та доправлений до спеціальної установи тимчасового утримання для іноземних громадян в Краснодарському краї (РФ). На знак протесту 21 листопада він оголосив часткове голодування з вимогою повернути його до Криму та надати статус особи без громадянства. Стан його здоров'я погіршився через голодування. Він за час голодування втратив десь 15 кг ваги та став важити близько 50 кг, необхідна медична допомога йому не надається.

29 грудня надійшла інформація про те, що Халілова доправили до спеціальної установи у селищі Гулькевичі Ростовської області⁴¹.

НАД ОГЛЯДОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Скрипник, координатор Кримської правозахисної групи;

Віссаріон Асєєв, аналітик Кримської правозахисної групи;

Олександр Сєдов, аналітик Кримської правозахисної групи.

⁴⁰ https://humanrights.org.ua/ru/material/u_rosiji_ukrajincja_zaprotorili_v_shtrafnij_izoljator_pislja_jogo_vimog_nadati_medichnu_dopomogu

⁴¹ <http://ru.krymr.com/a/news/28203398.html>